

ZDRAVO, DRAGI UBOJICE!

Šuma je polako ulazila u jesen. Požutjelo lišće osipalo se sve više, stvarajući debeli sloj humusa pomiješan sa žirom i gustom paprati koju su pasla krda divljih svinja, toveći se do nevjerojatnih proporcija. U nevidljivom svijetu zamotanom u tamnozelenu mokrinu sve je pod gustom sjenom borova nastojalo sakriti svoj oblik.

Borovi su se izdizali visoko, prema suncu, propinjući se iz mraka na svjetlo dana.

Izvlačeći se lagano šumskom stazom iz gustiša, jednog od tih nevjerojatnih, još uvijek sunčanih, ranojesenjih dana, našao sam se na livadi koju su seljaci zvali „Žučeva krv“. Taj je naziv livada dobila zbog jestivih sunčanica, kojih je u ranu jesen ondje bilo u izobilju.

Na tratinu se laštalo puno zlatnožutih klobuka, i dok sam ih, takoreći obnevidio od skupljačke groznice, trpao u vrećicu, pogleda zagnjurena u travu, uočavajući uokolo sebe samo gljive, sve više gljiva iz sve većih udaljenosti, pogrbljen i udubljen u branje, iznenada sam, kao opečen, osjetio nečiju prisutnost za leđima.

Jedva, malo, kao da se pomaknula vlat trave, toliko je bio neprimjetan taj drhtaj. Točno sam upamtio trenutak kada se u meni nešto pokrenulo, kada je prevagnulo nagonsko i mahnito, kada su mi pleća potonula i kada je iz njih iscurila posljednja kap sumnje. To je bio trenutak kada mi je pogled postao nezainteresiran, i svi su mišići zadrhtali, kao lišće ogromne topole, napinjući se u želji da se okrenem.

Trgnuo sam se oštro, izloživši lice dijelu šume odakle je dolazio snažan osjećaj nečije prisutnosti.

A onda sam ga ugledao kako stoji, nekoliko koraka udaljen od sigurnosti šume, promatrajući me.

Želio je da ga primijetim i pažljivo proučim. Sve mi je to govorio položaj njegova tijela koje je zastalo, ukopavši se na mjestu, bez namjere da krene naprijed i napadne.

Čekao je da ga ugledam, shvatio sam po njegovom držanju. Oči mu nisam uspio vidjeti. One su bile, kao i veći dio lica, zaklonjene dubokim obodom kape. Nije imao pušku, vjerojatno niti pištolj, zaključio sam. Mogao sam ga smaknuti na licu mjesta, jednim metkom. Kasnije sam razmišljao o propuštenoj prilici.

No dok je tako siguran i samouvjeren stajao nasuprot mene, promatrajući me sučelice kao da se vozimo u tramvaju, kao da iza stakla protječe svijet nekim drugim ritmom, jureći za nekim drugim potrebama, dok je tako bez trunke nervoze, kao stablo titrao bljeskavom krošnjom, pogleda uprta u mene, vjerojatno zbunjena i nekako zakrivljena, zatečena, u tom trenutku nisam imao vremena niti koncentracije da se postavim napadački, da iskoristim tu jedinstvenu priliku, razgledao sam kasnije, i ubijem protuhu koja me je danima ganjala i plašila, iscrpljivala i mučila, već sam kao ukopan zbunjeno promatrao biće koje

me je, vjerovao sam, još uvijek planiralo ubiti, no nije imalo prave pobude ili nadahnuća da to uistinu i učini.

Sve na njemu bilo je iznošeno, krivo krojeno. Izblijedjele kožne rukavice, komplet nepromoćive odjeće i razgažene čizme s vezicama sve do vrha potkoljenice visjeli su na njemu kao prastaro odijelo obješeno na kolcu u vinogradu. Dugačak nož bio je zataknut za leđima, kasnije sam primijetio.

Niskoga rasta i, rekao bih, lagane, krhke građe, što nije umanjivalo gibljivost i žilavost njegova tijela, jer kada se odjednom zaokrenuo za sto osamdeset stupnjeva, izgubivši se u idućem času iz mog vidokruga u tami šume, a da ga pritom nisam uspio otpratiti niti jednom prijetnjom, ili barem psovkom koja bi mi vratila poljuljano samopouzdanje, osjetio sam po trku i snalaženju u šumi da je, unatoč slablašnom dojmu koji je ostavljala sitna figura, ili upravo stoga, bio uvježban i spreman zubima rastrgati žrtvu, poput dresiranog policijskog psa.

Nisam se nizašto više vezivao, nizašto se više nisam uzbuđivao, ništa me više nije moglo iznenaditi.

– Zabavlja se sa mnom kao s malenim djetetom – zaključio sam.

Ne preostaje mi drugo nego da ga podcjenjujem, neprestano da ga podcjenjujem i ne primjećujem da se ponašam kao da mi ništa i nitko ne prijeti, kao da sam i dalje sam na imanju, zagnjuren u svoje misli, gluh i slijep na opasnosti koje se poput čopora hijena cerekaju iz šume.

Daleko je to od nekakva promišljanja, kontemplativnih šetnji prirodom, nasmijao sam se samome sebi na izrečenoj ludosti. Jer sve je na koncu uvijek bilo vezano uz njega. Svaki pokret, svaka želja i svaka pogreška, na neki neupadljivi način bile su uvjetovane njime, no ne i strahom od njega, osjećao sam već tada, već samo njegovom prisutnošću, postojanjem nekoga tko mi je iznimno važan, ali s kim vodim tek jednostrani razgovor, a da ga on sam nije niti svjestan, čineći me tako mirnijim; taj izmišljeni dijalog, izmišljena veza s njime koji toga nije niti svjestan. Tako sam odjednom postao vezan emotivnim silnicama za svoga mučitelja, istjeravši na čistac otrcane klišeje o emotivnoj vezi mučitelja i žrtve, potvrdivši ga na vlastitom primjeru, mada nisam bio posve siguran tko koga od nas dvojice više muči i opsjeda.

Još nisam pronašao „uljezov“ logor, džip ili kombi kojim se je probio kroz šumu, i u kojemu drijema skriven negdje duboko u gustom raslinju, negdje gdje godinama nisam zalazio, pomislio sam, ili je možda došao motorom ili biciklom, jer sve mi se više činio neuračunljiv, na samom rubu ludila, spreman na svakojake gluposti. Možda je iskopao zemunicu u šumi u kojoj prikuplja snagu, uzdahnuo sam. Više me ništa nije moglo iznenaditi.

U daljini, osluškivao sam, odjekivali su tupi udarci djetlića o koru stabla.

Odlučio sam se za lov s najjednostavnijom zamkom na „žicu“ i „klijesta“, odlučio sam se za strpljenje i tiho iščekivanje, jer nikako ga nisam smio izgubiti, nikako smaknuti, konačno sam shvatio, već samo raniti, svakako uloviti ga živa i iz njega iskamčiti, na bilo koji

način iscijediti iz njega odgovor na najbolnije pitanje: zašto su upravo mene odabrali, mene i sve ono što predstavljam, možda i ne znajući, uzdahnuo sam, odabrali baš mene da budem žrtva te sulude igre, ti isti smutljivci i licemjeri, s kojima sam nekada dijelio usmrđene kamene ulice, pozdravljajući ih skrušeno u prolazu.

Treba ga navući, kao što krivolovac lovi divljač, na zamku u obliku omče ili na željeznu hvataljku, čvrsto nategnutu čeličnu klopku, takozvana „klijesta“, da na njih putem nagazi, i ulovi se kao zec ili mladi srndać u klopku, razmišljao sam.

Sve su zamke koje sam prekrio lišćem, već slijedećega jutra, bile zaklopljene, a da se nitko na njih nije ulovio.

Morat ću krenuti za njim, u šumu, prije prvih snjegova, odlučio sam.

I tada, ponovno, poput roja muha, one slike, odbljesci prošlog vremena. Udarao sam šakama o pod, urlajući da nadglasam jednoličnu buku koju su mi stvarale u glavi. Uzalud. Nisam ih mogao savladati. Slike su već bile tu – raskrvavljena tijela, svinje koje njuškama prebire po blatu tražeći komade ljudskih organa ...

Najstrašnije od svega bili su ljudski uzvici. Uzdas i čuđenja, zapomaganje. Onda je za njima ostajala tišina, uzdižući se iznad prostora, uzdižući se iznad svega banalnoga.

– Nisu poštjednili niti pse? – pokušavao sam shvatiti. Ništa što stvara buku. Dolazili su da sve utihne, da sve prestane, svi zvukovi, da iza njih ostane samo tišina. Tu su tišinu priželjkivali, toliko su bili otuđeni, toliko daleki samima sebi da im je jedino tišina odgovarala, zaključio sam, oprezno osluškujući.

Komadići kose, osušene uši i čeljust bez zubi. Lubanju su već mravi izgrizli. Vjerojatno proteza, zaključio sam. Starija osoba. Bilo ih je barem desetak, kostura. Još odjevenih, mumificiranih. Iz rukava košulje virile su osušene ruke.

Tako su nas dočekali na pragovima svojih kuća, poput strašnih znamenja.

Igrali su nogomet lubanjom nekog raspadnutog civila. Raspadao se tjednima na dvorištu. Nitko ga nije pokopao. Nije se moglo više razaznati je li u pitanju žena ili muškarac.

Miniranje kuća plinskom bocom, paljenje i ponovno miniranje. Sve temeljito. Paljenje kuća, štala, urušavanje bunara. Sve temeljito.

Tako se čistilo poslije prvoga vala.

Leševi su onda dugo plutali rijekom dok nisu potonuli na dno.

Sve se čistilo, čistilo se teren, gradska naselja i zaseoke.

Jedan mladić nije se nikako snašao. Naočigled sviju kosa mu je sijedjela, a imao je gustu, crnu kosu prvih dana kad nam se pridružio. Prostim okom vidjelo se kako mu kosa sijedi, kako postaje bijela, pahuljasto bijela, kao u vilinskog patuljka.

Koža ubijenih s vremenom bi požutjela, postala smečkastožuta kao kvasac. Tako je bilo odmah dok se tijelo još raspadalo.

Smrt je bila svakodnevna pojava. U takvom okruženju gdje je sve mirisalo na smrt, sve je bilo moguće. Ništa osim smrti nije bilo postojano. Samo je ona bila sveprisutna, ničim uvjetovana. Dolazila je i uzimala, odnosila sve dragocjeno iz naših tijela, koja bi potom brzo tamnila, raspadajući se na suncu.

Sva smo minska polja pamtili, sve smo držali u glavi. Ali ja sam ipak iznova sve iscrtao na karti, sve sam iscrtao i označio uvijek malo krivo, malo udesno, pet metara udesno, u slučaju da karta padne njima u ruke.

Moja je osjetljivost iščeznula u jednom danu, u jednom jedinom trenutku, instinktivnom, životinjskom opredmećenju, za čiji potencijal nisam mogao znati da postoji u meni sve dok me okolnosti nisu na to nagnale, da se taj isti crni arsenal neljudskoga u meni probudi, skriven svih tih proteklih godina od mene sama.

Bio sam očevidac i akter te strašne metamorfoze. Sve se preobrazilo u meni, sve se izgubilo u jednom nakaradnom poimanju svijeta.

– Najprije smo ih „isprobali“, sve do jedne smo ih „isprobali“. Na kraju smo ih „pospremili“, morali smo ih „pospremiti“ – govorili su u šiframa.

Bili su to njihovi razgovori, njihova posla, tumačio sam sebi to upadljivo sklanjanje pogleda, zaobilaženje pogledom, koje me je, unatoč sveopćoj razvratnosti i frustraciji koja je isijavala iz tih šeretskih opisa detalja, unatoč svemu, njihovo me ignoriranje razjedalo do boli i tištilo.

Da mi se netko ne prišulja dok spavam, bojao sam se noću, da me ne zakolje u snu netko, prišuljavši mi se iza leđa.

I onda sam jednoga dana jednostavno popustio, prolupavši zapravo, omekšavši tu neizdrživu napetost koja me je obuzimala noću, i smjesta mi se vratio san, duboki san pravednika.

Izgubivši pojam o vremenu batrgao sam se šumom obavijenom mrakom, osvijestivši se tek sutradan, orošen jutarnjom rosom, nadomak imanju.

(odlomak iz romana)